

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Γ΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων

Κεφ. 1: Οι Προσωκρατικοί –

Ενότητα 1: Από τη μυθο-λογική στην ορθο-λογική εξήγηση του κόσμου

Τίτλος:

«Από τον μύθο στον λόγο»

Συγγραφή: ΚΟΣΜΑΣ ΤΟΥΛΟΥΜΗΣ

Εφαρμογή: ΚΟΣΜΑΣ ΤΟΥΛΟΥΜΗΣ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Από τον μύθο στον λόγο

Εφαρμογή σεναρίου

Κοσμάς Τουλούμης

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

(Προτεινόμενη) Τάξη

Γ΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Από 01/04/2015 μέχρι 30/04/2015

Σχολική Μονάδα

Πρότυπο Πειραματικό Γυμνάσιο Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Διδακτική/Θεματική Ενότητα

Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων – Κεφ. 1^ο: Οι Προσωκρατικοί. Ενότητα 1^η: «Από τη μυθο-λογική στην ορθο-λογική εξήγηση του κόσμου».

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

Χρονική διάρκεια

8 διδακτικές ώρες

Χώρος

Ι. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Απαιτείται η εξοικείωση του διδάσκοντος και των μαθητών / μαθητριών με ανοιχτά διερευνητικά ψηφιακά περιβάλλοντα, όπως η Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, αλλά και με τη χρήση ιστολογίων, καθώς και με λογισμικά συγγραφής και παρουσίασης και δημιουργίας ψηφιακών εννοιολογικών χαρτών (π.χ. [Text2MindMap](#)). Ο διδάσκων πρέπει να έχει εντρυφήσει σε σύγχρονες παιδαγωγικές σε σχέση με τη *Διδακτική των Μέσων* (βλ. Kron & Σοφός 2007), όπως ο *Σχεδιασμός* (βλ. Core & Kalantzis 2000). Θα ήταν καλό, επίσης, να υπάρξει συνεννόηση με τον διδάσκοντα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ώστε οι μαθητές να έχουν προσεγγίσει το κειμενικό είδος του λήμματος σε λεξικό, αφού αυτό σχετίζεται με το τελικό τους έργο.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Στο ομώνυμο σενάριο του Κοσμά Τουλούμη

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο πραγματοποιείται μετά την εξοικείωση των μαθητών με τη σκέψη των Προσωκρατικών σε προηγούμενη διδακτική ώρα και αποτελεί εμβάθυνση σε αυτήν και σύνδεσή της με τη σύγχρονη πραγματικότητα. Οι μαθητές κινούνται από τον μύθο στον λόγο με άξονα βασικές έννοιες της προσωκρατικής φιλοσοφίας. Οι έννοιες αυτές συνδέονται με σύγχρονους επιστημονικούς όρους που συναντώνται στις φυσικές επιστήμες και οδηγούν στη λογική εξήγηση του κόσμου. Αξιοποιούνται, έτσι, οι έννοιες του φιλοσοφικού λεξιλογίου των Προσωκρατικών προς την κατεύθυνση της διάκρισης του μύθου από τον λόγο. Με τη χρήση ηλεκτρονικών

λεξικών, του διαδικτύου, καθώς και ψηφιακών εννοιολογικών χαρτών, οι μαθητές δημιουργούν ένα μικρό φιλοσοφικό πολυτροπικό λεξικό με τον τίτλο «Από τον μύθο στον λόγο», το οποίο ορίζει τις έννοιες της προσωκρατικής φιλοσοφίας συγκριτικά ως προς τη μυθολογική και την ορθολογική τους διάσταση. Τελικός στόχος είναι να απαντηθεί από τους μαθητές ένα προς επίλυση πρόβλημα σχετικά με τη σημασία του λόγου σε σχέση με τον μύθο, που τέθηκε προς διερεύνηση στην αρχή του μαθήματος.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η μετάβαση από τον μύθο στον λόγο έχει απασχολήσει ουσιαστικά τους μελετητές της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας (βλ., για παράδειγμα, Νέστλε 1990), ενώ έχει οδηγήσει και σε ανάλογες διδακτικές προτάσεις για το λύκειο (Τσέλικας 2010). Η συνάντηση των μαθητών της Γ΄ Γυμνασίου με τη φιλοσοφία των Προσωκρατικών μπορεί να αποβεί πολύ σημαντική. Καθώς οι έννοιες της φιλοσοφίας αυτής αποτελούν την πρώτη συστηματική προσπάθεια, για να ερμηνευθεί ο κόσμος με βάση τη λογική, τον «ορθό λόγο», και όχι τους μύθους, δίνεται η ευκαιρία οι μαθητές να εξασκηθούν συγκρίνοντας αντιπαραθετικά τη μυθολογική με την ορθολογική σκέψη και να αποπειραθούν να μεταφέρουν αυτήν την αντιπαράθεση στην πραγματική ζωή. Παρά το γεγονός πως σήμερα πιστεύουμε ότι αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο γύρω μας με βάση τη λογική, είναι πολλές φορές που διάφορες προκαταλήψεις και ιδεολογήματα, ακόμα και ιδεοληψίες που αγγίζουν τα όρια του μύθου, είναι παρούσες και διαμορφώνουν αυτές τις αντιλήψεις, δημιουργώντας έτσι μια σύγχρονη «μυθολογική» ερμηνεία του κόσμου. Αυτή η σύγχρονη διάσταση της προσωκρατικής φιλοσοφίας καθίσταται ακόμα πιο σημαντική, αν αναλογιστούμε αυτό που επισημαίνεται και στο [Βιβλίο του Εκπαιδευτικού, σελ. 8](#) (Γλυκοφρύδη, Σακκελίου & Λεοντσίνη, 2012) για το μάθημα, ότι, δηλαδή, «το γνωστικό αντικείμενο της φιλοσοφίας είναι γενικότερα διαθεματικό και διεπιστημονικό αφού η φιλοσοφική σκέψη ασχολείται εξ αντικειμένου με όλους τους τομείς του επιστητού». Οι βασικές

έννοιες, άλλωστε, με τις οποίες ασχολήθηκαν οι Προσωκρατικοί αποτελούν τη βάση των σύγχρονων φυσικών επιστημών (βλ. Βαμβακάς 2008, Βέϊκος 1998, Μπακαούκας 2003).

Παιδαγωγικά ακολουθείται η θεωρία του Σχεδίου “Design”, η οποία σε συνδυασμό με τους πολυγραμματισμούς αξιοποιεί τις ΤΠΕ στην κατεύθυνση της δημιουργίας μαθητών – παραγωγών της γνώσης που λειτουργούν με βάση τις ταυτότητές τους (Cope & Kalantzis 2000, Kalantzis & Cope 2008, Kress & van Leeuwen 2001).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Αναμένεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να προβληματιστούν και να συζητήσουν σχετικά με την επικαιρότητα και τη σημασία της σκέψης των Προσωκρατικών για θέματα που αφορούν τις επιστήμες και την κοινωνία (ο παρών στόχος αποτελεί και στόχο του Βιβλίου του Εκπαιδευτικού για την ενότητα).
- Να μπορούν να διακρίνουν τη διαφορά ανάμεσα στη μυθολογική και την ορθολογική ερμηνεία του σύγχρονου κόσμου.
- Να γνωρίσουν και την ιστορική διάσταση σε σχέση με τη διαμόρφωση της επιστημονικής σκέψης στο πέρασμα των αιώνων.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Αναμένεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να προσεγγίσουν αρχαιοελληνικές έννοιες και λέξεις που σχετίζονται με την προσωκρατική φιλοσοφία και τους τρόπους που έχουν διασωθεί μέχρι τις ημέρες μας στο καθημερινό λεξιλόγιο.
- Να αντιληφθούν την προσπάθεια των Προσωκρατικών για λογική εξήγηση του κόσμου και τη διαφορά της από τις μυθολογικές ερμηνείες (στόχος του Βιβλίου του Εκπαιδευτικού) για την ενότητα.

- Να συνδέσουν ορισμένες έννοιες του προσωκρατικού στοχασμού με σύγχρονους επιστημονικούς όρους που είναι γνωστοί και από άλλα μαθήματα (στόχος του Βιβλίου του Εκπαιδευτικού για την ενότητα).

Γραμματισμοί

Αναμένεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να μάθουν να προσεγγίζουν και να χρησιμοποιούν, με τη βοήθεια ηλεκτρονικών λεξικών, σύνθετες έννοιες που συναντώνται στη φιλοσοφία και στις επιστήμες.
- Να γίνουν απλοί ή κριτικοί «αναγνώστες» φιλοσοφικών και επιστημονικών κειμένων.
- Να χρησιμοποιούν διαθεματικά τη γνώση.
- Να αξιοποιούν κριτικά και δημιουργικά το διαδίκτυο ως πεδίο αναζήτησης πηγών για οποιοδήποτε θέμα.
- Να ασκηθούν στο να γίνουν παραγωγοί της γνώσης και όχι απλώς να την αναπαράγουν και να την καταναλώνουν.

Διδακτικές πρακτικές

Με τις διδακτικές πρακτικές του συγκεκριμένου σεναρίου σε σχέση και με τους στόχους του, αναμένεται οι μαθητές / οι μαθήτριες να:

- Αναπτύξουν δεξιότητες συνεργατικής μάθησης, αφού εργάζονται σε ομάδες και οδηγούνται σε αποτελέσματα που προκύπτουν μέσα από αυτές.
- Αυτενεργήσουν μέσα στο κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο, καθώς αποτελούν ενεργά μέλη ομάδων που επιτελούν συγκεκριμένο έργο.
- Καλλιεργήσουν δεξιότητες ενσυναίσθησης, καθώς αναλαμβάνουν συγκεκριμένους ρόλους που καλούνται να διεκπεραιώσουν.
- Ασκηθούν στην κριτική αξιοποίηση ψηφιακών περιβαλλόντων και πηγών.

- Εκφράσουν την ταυτότητά τους και να διαμορφώσουν στάσεις μέσω της προσωπικής έρευνας για ζητήματα που απασχολούν τον σύγχρονο κόσμο και έχουν τόσο φιλοσοφική, όσο και επιστημονική βάση.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Το σενάριο άρχισε να ξεδιπλώνεται με αφορμή την παρακάτω Ερώτηση - Εργασία 2 της [1^{ης} Ενότητας](#) του 1^{ου} Κεφαλαίου του σχολικού εγχειριδίου, η οποία εμπεριέχει διαθεματικές και διεπιστημονικές αναφορές και συνδέει τη φιλοσοφία των Προσωκρατικών με τον σύγχρονο κόσμο:

«Οι παρακάτω έννοιες, που ανήκουν στο φιλοσοφικό λεξιλόγιο των Προσωκρατικών, είναι και σύγχρονοι επιστημονικοί όροι. Να συνδέσετε τις έννοιες της ομάδας (α) με όσες επιστήμες της ομάδας (β) έχουν αντιστοιχία.

- α. φύση, ύδωρ, άπειρον, κόσμος, γη, αριθμός, γένεση, φθορά, κίνηση, μεταβολή.*
- β. αριθμητική, γεωμετρία, φυσική, χημεία, κοσμογραφία, κοσμολογία, αστρονομία, βιολογία, ιατρική».*

Οι μαθητές πραγματοποίησαν σε πρώτο στάδιο μέσα στην τάξη την παραπάνω ζητούμενη αντιστοίχιση και το σενάριο ξεκίνησε ως μια απόπειρα εμβάθυνσης στη σύνδεση της Προσωκρατικής Φιλοσοφίας με τη σύγχρονη πραγματικότητα.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Αξιοποιούνται οι στόχοι που προτείνονται για τη συγκεκριμένη ενότητα στο [Βιβλίο του Εκπαιδευτικού](#) (βλ. την ενότητα των *Στόχων* του παρόντος σεναρίου), αλλά και η προσέγγιση των κειμένων μέσω του τριπτύχου: «ερμηνευτική προσέγγιση και μελέτη των κειμένων – προβληματισμός και κριτική συζήτηση σχετικά με συγκεκριμένα θέματα – συμμετοχή σε σύνθετες εργασίες/δραστηριότητες διαθεματικού χαρακτήρα» (Βιβλίο του εκπαιδευτικού, σελ.8).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Από τη στιγμή που επιλέγεται ο Σχεδιασμός (Cope & Kalantzis 2000, Kalantzis & Cope 2008, Kress & van Leeuwen 2001) ως παιδαγωγικό πλαίσιο σύνταξης και εφαρμογής του σεναρίου, η προστιθέμενη αξία της χρήσης των ΤΠΕ είναι ουσιαστική, καθώς οι μαθητές παράγουν το δικό τους ψηφιακό προϊόν, το οποίο «μοιράζονται» με τους συμμαθητές τους και την ευρύτερη κοινότητα μέσω ιστολογίου. Το διαδίκτυο δε χρησιμοποιείται απλώς ως περιβάλλον μάθησης, αλλά ως εργαλείο ψηφιακής διερεύνησης, κριτικής χρήσης ψηφιακών πηγών και «παραγωγής» νέου ψηφιακού έργου.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων Γ΄ Γυμνασίου:

Κεφ. 1^ο: Οι Προσωκρατικοί. Ενότητα 1^η: [Από τη μυθο-λογική στην ορθο-λογική εξήγηση του κόσμου.](#)

-[Βιβλίο Εκπαιδευτικού](#)

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Ιστοσελίδες

[Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

-[Βασικό Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής](#)

-[Ηλεκτρονικά λεξικά](#)

-[Text2MindMap](#) [Ελεύθερο λογισμικό κατασκευής εννοιολογικών χαρτών]

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Αφού πραγματοποιήθηκε η αντιστοίχιση των εννοιών με τις επιστήμες, όπως ζητείται στην Ερώτηση - Εργασία 2. του σχολικού βιβλίου, το σενάριο εφαρμόστηκε σε τρεις φάσεις:

Α΄ Φάση

1^η διδακτική ώρα

Αξιοποιήθηκε η παραπάνω αντιστοίχιση, καθώς και το παράθεμα «Πίσω στους Προσωκρατικούς» του Κάρλ Πόπερ που υπάρχει στο σχολικό βιβλίο. Η ερώτηση «Πώς γνωρίζουμε, εξηγούμε και αναπαριστούμε τον κόσμο;», με την οποία προτρέπει να ξεκινήσει η διδασκαλία και το [Βιβλίο του Εκπαιδευτικού](#), προσέφερε την αφορμή να συζητηθούν τόσο τα κοσμολογικά ζητήματα όσο και αυτά της γνωσιοθεωρίας, όπως τα έθεσαν οι προσωκρατικοί φιλόσοφοι. Η όλη συζήτηση επικεντρώθηκε, τελικά, στο ερώτημα «Ποια είναι η διαφορά της μυθολογικής από την ορθολογική εξήγηση του κόσμου;». Η συζήτηση αυτή έπρεπε να προηγηθεί, γιατί οι μαθητές της Γ΄ Γυμνασίου δεν ήταν εξοικειωμένοι να προσεγγίζουν άμεσα φιλοσοφικά ζητήματα. Στο τέλος της διδακτικής ώρας παρουσιάστηκε στους μαθητές, στον διαδραστικό πίνακα, ένα προς επίλυση πρόβλημα σχετικό με την παραπάνω συζήτηση:

Πώς γνωρίζουμε, πώς εξηγούμε και πώς αναπαριστούμε τον κόσμο που υπάρχει γύρω μας; Οι προσωκρατικοί φιλόσοφοι είναι οι πρώτοι που χρησιμοποίησαν τον ορθό λόγο, τη λογική δηλαδή, για να απαντήσουν σε αυτά τα ερωτήματα; Πριν από αυτούς όλα τα εξηγούσαν οι μύθοι; Ποια είναι η σημασία της λογικής εξήγησης του κόσμου σήμερα που κυριαρχούν οι επιστήμες; Τι θα συνέβαινε αν εξηγούσαμε επιστημονικά ζητήματα με βάση τη μυθολογία;

B΄ Φάση

2^η και 3^η διδακτική ώρα

Οι 27 μαθητές/μαθήτριες χωρίστηκαν, σύμφωνα με δική τους επιλογή σε ομάδες των 4-6 ατόμων, οι οποίες είχαν συγκεκριμένους ρόλους και συγκεκριμένες, επίσης, αποστολές. Ο διδάσκων δε θέλησε να παρέμβει στο σχηματισμό των ομάδων, έτσι ώστε αυτές να αντιστοιχούν πλήρως με τα φύλλα εργασίας, επιδιώκοντας την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ελευθερία στις κινήσεις των μαθητών. Προέκυψαν έτσι περισσότερες ομάδες από τα φύλλα εργασίας με αποτέλεσμα να γίνει κλήρωση και να προκύψουν δυο ομάδες με την ίδια αποστολή.

Οι Περιβαλλοντολόγοι ασχολήθηκαν με τις έννοιες «φύσις» και «ύδωρ», οι Κοσμολόγοι (2 ομάδες) με τις έννοιες «άπειρον» και «κόσμος», οι Γεωλόγοι με τη «γη», οι Βιολόγοι με τις έννοιες «γένεση» και «φθορά» και οι Κινησιολόγοι με την «κίνηση» και τη «μεταβολή». Κάθε ομάδα είχε πρόσβαση σε δυο υπολογιστές για πιο γρήγορα αποτελέσματα. Όρισαν τον γραμματέα, τον εκπρόσωπο της ομάδας, τους χειριστές του ηλεκτρονικού υπολογιστή και έναν σύνδεσμο με τις υπόλοιπες ομάδες, που ήταν επιφορτισμένος με τη μεταξύ τους επικοινωνία. Στην πράξη, πάντως παρατηρήθηκε εναλλαγή στους παραπάνω ρόλους, πλην του εκπροσώπου ο ρόλος του οποίου διαφυλάχθηκε ως «κόρη οφθαλμού» από το μέλος που τον είχε αναλάβει.

Κάθε ομάδα κλήθηκε να δημιουργήσει ένα πολυτροπικό κείμενο για να προσεγγίσει τις έννοιες με τις οποίες θα ασχοληθεί, τόσο μυθολογικά όσο και με βάση τον ορθό λόγο. Ήχοι, εικόνες (π.χ. έργα τέχνης, φωτογραφίες, κ.ά.), βίντεο, θα μπορούσαν να αποτελέσουν μέρος αυτού του πολυτροπικού κειμένου, ενώ θα επέλεγαν, επίσης, αποσπάσματα των Προσωκρατικών από το σχολικό βιβλίο ή και από άλλες πηγές, για να σχολιάσουν τους άλλους τρόπους του κειμένου τους. Η δουλειά κάθε ομάδας αποσκοπούσε στη δημιουργία τμήματος ενός μικρού λεξικού της προσωκρατικής φιλοσοφίας, που θα περιέχει αυτές τις έννοιες.

Επειδή κατά την παρακολούθηση του έργου των μαθητών από το διδάσκοντα διαπιστώθηκαν προβλήματα κατανόησης του φύλλου εργασίας, αλλά και παρανοήσεις που οδηγούσαν δυο από τις ομάδες σε αδιέξοδο και τις υπόλοιπες σε αδυναμία σύνθεσης των δεδομένων και στην παρατακτική παράθεσή τους, επιλέχθηκε να προστεθεί ακόμα μια ώρα στο σενάριο. Κατά τη διάρκεια αυτής της **4^{ης} διδακτικής ώρας** επιστρέψαμε στο αρχικό ερώτημα, το προς επίλυση πρόβλημα, και το αναλύσαμε περισσότερο για να επανακαθοριστεί η στοχοθεσία των ομάδων. Η παρέμβαση αυτή βοήθησε αρκετά στον εκ νέου προσανατολισμό των μαθητών, παρόλο που σε κάποιους παρέμεινε η αδυναμία της πλήρους κατανόησης των υπό συζήτηση φιλοσοφικών και επιστημονικών εννοιών.

Γ' Φάση

5^η και 6^η και 7^η διδακτική ώρα

Κατά τις 5^η και 6^η διδακτική ώρα (χρειάστηκε μια επιπλέον ώρα σε σχέση με τα προτεινόμενα στο συνταγμένο σενάριο), οι ομάδες παρουσίασαν τα έργα τους στην ολομέλεια με τη χρήση του διαδραστικού και αυτά αξιολογήθηκαν με βάση συγκεκριμένα κριτήρια με τη συμμετοχή και των μαθητών που αυτοαξιολογήθηκαν και αξιολόγησαν ο ένας τον άλλον. Ο καθηγητής και οι μαθητές έλεγξαν από κοινού αν η εργασία ήταν πρωτότυπη ή ακολουθούσε μια λογική *αντιγραφής και επικόλλησης*, αν κάλυπτε το ζητούμενο της *πολυτροπικότητας*, εάν ήταν πλήρης και εάν μπορούσε να αξιοποιηθεί ως λήμμα σε ένα τυπικό ή ηλεκτρονικό λεξικό. Η επιτυχής συνεργασία των μελών της ομάδας αποτέλεσε, επίσης, σημαντικό αυτοαξιολογικό κριτήριο. Είναι χαρακτηριστικό πως οι ίδιοι οι μαθητές δεν αξιολόγησαν τους εαυτούς τους και πολύ θετικά στα κριτήρια της πρωτοτυπίας και τη δημιουργία λήμματος, αναγνωρίζοντας τόσο γνωστικές ελλείψεις όσο και απουσία συγκεκριμένων δεξιοτήτων. Αναγνωρίστηκε φυσικά πως η ευθύνη δεν ήταν δική τους, αλλά οφειλόταν και στο γεγονός ότι το συγκεκριμένο σενάριο θα ήταν ίσως καλύτερα να ενταχθεί σε ένα ευρύτερο διαθεματικό πρότζεκτ.

Την 7^η ώρα έγινε η προσπάθεια σύνθεσης όλων των λημμάτων αυτού του πολυτροπικού λεξικού, ενώ επισημάνθηκαν κάποιες «αδυναμίες» των εργασιών και ενισχύθηκε εκ νέου η «διόρθωσή» τους από τις ομάδες.

Τελική Φάση

8^η διδακτική ώρα

Οι ομάδες απάντησαν στο ερώτημα - πρόβλημα που τους τέθηκε κατά την 1^ο διδακτική ώρα. Δεν προλάβαμε να προσεγγίσουμε κριτικά τις αναρτήσεις για το ιστολόγιο του μαθήματος παρόλο που οι ομάδες διατύπωσαν γραπτά τις απαντήσεις τους. Αυτό, βέβαια, μπορεί να γίνει μελλοντικά. Η ευχάριστη «έκπληξη» ήταν πως οι ίδιοι οι μαθητές ζήτησαν να ακολουθήσει μια συζήτηση (δεν προβλεπόταν στο συνταγμένο σενάριο), ύστερα και από την όλη εμπειρία που αποκόμισαν από την ενασχόληση με το σενάριο, με θέμα τις δικές τους αντιλήψεις

για τη δημιουργία του κόσμου. Αν και κάποιοι προσέγγισαν το όλο ζήτημα με κάποια «αφέλεια», παρασυρμένοι, κυρίως, από τηλεοπτικές εμπειρίες υπήρξαν και πολύ ενδιαφέρουσες τοποθετήσεις για το πόσο πραγματικός είναι ο υλικός κόσμος, για το πώς γνωρίζουμε, για την αρχή και το τέλος του κόσμου, για μεταθανάτιες αντιλήψεις και δοξασίες κ.λ.π.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο Εργασίας 1ο: Οι Περιβαλλοντολόγοι

Αποστολή σας είναι να διερευνήσετε τις έννοιες «φύση» και «ύδωρ», για να τις εντάξετε σε ένα λεξικό εννοιών με τίτλο «Από τον Μύθο στον Λόγο». Στο λεξικό αυτό όλες οι έννοιες μπορεί να ορίζονται με πολλούς τρόπους: λέξεις και προτάσεις, ήχους, εικόνες, βίντεο, έργα τέχνης κλπ.

- Επισκεφθείτε την [Πύλη της Ελληνικής Γλώσσας](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας. Αναζητήστε τις έννοιες που σας απασχολούν στα ηλεκτρονικά λεξικά της [νέας](#) και της [αρχαίας ελληνικής γλώσσας](#) που βρίσκονται εκεί. Αποθηκεύστε τους ορισμούς.
- Ποια στοιχεία των ορισμών που εντοπίσατε είναι αυτά που συνδέουν τις συγκεκριμένες έννοιες με τη σημασία που τους αποδίδουν οι Προσωκρατικοί; Για να αποδώσετε καλύτερα τη συγκεκριμένη σύνδεση, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και έναν εννοιολογικό χάρτη (προτείνεται η διεύθυνση [Text2MindMap](#)).
- Ποια στοιχεία των ορισμών που εντοπίσατε είναι αυτά που συνδέουν τις συγκεκριμένες έννοιες με τις σύγχρονες επιστήμες; Χρησιμοποιήστε και την αντιστοίχιση εννοιών και επιστημών που κάνατε στην ολομέλεια της τάξης. Για να αποδώσετε καλύτερα τη συγκεκριμένη σύνδεση, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και έναν εννοιολογικό χάρτη (προτείνεται η διεύθυνση [Text2MindMap](#)).
- Αναζητήστε στο διαδίκτυο εικόνες, ήχους, βίντεο, έργα τέχνης που να συνδέουν τις έννοιες «φύση» και «ύδωρ» με τη λογική εξήγηση του κόσμου, όπως έκαναν οι Προσωκρατικοί και όπως προκύπτει από τις σύγχρονες επιστήμες.
- Συνδέστε με τον ίδιο τρόπο τις παραπάνω έννοιες με μυθολογικές ερμηνείες του κόσμου.

- Δημιουργήστε μια ψηφιακή παρουσίαση για τις έννοιες που σας απασχολούν, που να τις ορίζουν πρώτα σύμφωνα με τον μύθο και μετά σύμφωνα με τη λογική.

Φύλλο Εργασίας 2ο: Οι Κοσμολόγοι

Αποστολή σας είναι να διερευνήσετε τις έννοιες «άπειρο» και «κόσμος», για να τις εντάξετε σε ένα λεξικό εννοιών με τίτλο «Από τον Μύθο στον Λόγο». Στο λεξικό αυτό όλες οι έννοιες μπορεί να ορίζονται με πολλούς τρόπους: λέξεις και προτάσεις, ήχους, εικόνες, βίντεο, έργα τέχνης κλπ.

- Επισκεφθείτε την [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας. Αναζητήστε τις έννοιες που σας απασχολούν στα ηλεκτρονικά λεξικά της [νέας](#) και της [αρχαίας ελληνικής γλώσσας](#) που βρίσκονται εκεί. Αποθηκεύστε τους ορισμούς.
- Ποια στοιχεία των ορισμών που εντοπίσατε είναι αυτά που συνδέουν τις συγκεκριμένες έννοιες με τη σημασία που τους αποδίδουν οι Προσωκρατικοί; Για να αποδώσετε καλύτερα τη συγκεκριμένη σύνδεση, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και έναν εννοιολογικό χάρτη (προτείνεται η διεύθυνση [Text2MindMap](#)).
- Ποια στοιχεία των ορισμών που εντοπίσατε είναι αυτά που συνδέουν τις συγκεκριμένες έννοιες με τις σύγχρονες επιστήμες; Χρησιμοποιήστε και την αντιστοίχιση εννοιών και επιστημών που κάνατε στην ολομέλεια της τάξης. Για να αποδώσετε καλύτερα τη συγκεκριμένη σύνδεση, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και έναν εννοιολογικό χάρτη (προτείνεται η διεύθυνση [Text2MindMap](#)).
- Αναζητήστε στο διαδίκτυο εικόνες, ήχους, βίντεο, έργα τέχνης που να συνδέουν τις έννοιες «άπειρο» και «κόσμος» με τη λογική εξήγηση του κόσμου, όπως έκαναν οι Προσωκρατικοί και όπως προκύπτει από τις σύγχρονες επιστήμες.
- Συνδέστε με τον ίδιο τρόπο τις παραπάνω έννοιες με μυθολογικές ερμηνείες του κόσμου.

- Δημιουργήστε μια ψηφιακή παρουσίαση για τις έννοιες που σας απασχολούν, που να τις ορίζουν πρώτα σύμφωνα με τον μύθο και μετά σύμφωνα με τη λογική.

Φύλλο Εργασίας 3ο: Οι Γεωλόγοι

Αποστολή σας είναι να διερευνήσετε την έννοια «γη», για να την εντάξετε σε ένα λεξικό εννοιών με τίτλο «Από τον Μύθο στον Λόγο». Στο λεξικό αυτό όλες οι έννοιες μπορεί να ορίζονται με πολλούς τρόπους: λέξεις και προτάσεις, ήχους, εικόνες, βίντεο, έργα τέχνης κλπ.

- Επισκεφθείτε την [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας. Αναζητήστε τις έννοιες που σας απασχολούν στα ηλεκτρονικά λεξικά της [νέας](#) και της [αρχαίας ελληνικής γλώσσας](#) που βρίσκονται εκεί. Αποθηκεύστε τους ορισμούς.
- Ποια στοιχεία των ορισμών που εντοπίσατε είναι αυτά που συνδέουν τις συγκεκριμένες έννοιες με τη σημασία που τους αποδίδουν οι Προσωκρατικοί; Για να αποδώσετε καλύτερα τη συγκεκριμένη σύνδεση, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και έναν εννοιολογικό χάρτη (προτείνεται η διεύθυνση [Text2MindMap](#)).
- Ποια στοιχεία των ορισμών που εντοπίσατε είναι αυτά που συνδέουν τις συγκεκριμένες έννοιες με τις σύγχρονες επιστήμες; Χρησιμοποιήστε και την αντιστοίχιση εννοιών και επιστημών που κάνατε στην ολομέλεια της τάξης. Για να αποδώσετε καλύτερα τη συγκεκριμένη σύνδεση, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και έναν εννοιολογικό χάρτη (προτείνεται η διεύθυνση [Text2MindMap](#)).
- Αναζητήστε στο διαδίκτυο εικόνες, ήχους, βίντεο, έργα τέχνης που να συνδέουν τις έννοιες «γη» με τη λογική εξήγηση του κόσμου, όπως έκαναν οι Προσωκρατικοί και όπως προκύπτει από τις σύγχρονες επιστήμες.
- Συνδέστε με τον ίδιο τρόπο την παραπάνω έννοια με μυθολογικές ερμηνείες του κόσμου.

- Δημιουργήστε μια ψηφιακή παρουσίαση για τις έννοιες που σας απασχολούν, που να τις ορίζουν πρώτα σύμφωνα με τον μύθο και μετά σύμφωνα με τη λογική.

Φύλλο Εργασίας 4ο: Οι Βιολόγοι

Αποστολή σας είναι να διερευνήσετε την έννοια «γένεση» και «φθορά», για να τις εντάξετε σε ένα λεξικό εννοιών με τίτλο «Από τον Μύθο στον Λόγο». Στο λεξικό αυτό όλες οι έννοιες μπορεί να ορίζονται με πολλούς τρόπους: λέξεις και προτάσεις, ήχους, εικόνες, βίντεο, έργα τέχνης κλπ.

- Επισκεφθείτε την [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας. Αναζητήστε τις έννοιες που σας απασχολούν στα ηλεκτρονικά λεξικά της [νέας](#) και της [αρχαίας ελληνικής γλώσσας](#) που βρίσκονται εκεί. Αποθηκεύστε τους ορισμούς.
- Ποια στοιχεία των ορισμών που εντοπίσατε είναι αυτά που συνδέουν τις συγκεκριμένες έννοιες με τη σημασία που τους αποδίδουν οι Προσωκρατικοί; Για να αποδώσετε καλύτερα τη συγκεκριμένη σύνδεση, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και έναν εννοιολογικό χάρτη (προτείνεται η διεύθυνση [Text2MindMap](#)).
- Ποια στοιχεία των ορισμών που εντοπίσατε είναι αυτά που συνδέουν τις συγκεκριμένες έννοιες με τις σύγχρονες επιστήμες; Χρησιμοποιήστε και την αντιστοίχιση εννοιών και επιστημών που κάνατε στην ολομέλεια της τάξης. Για να αποδώσετε καλύτερα τη συγκεκριμένη σύνδεση, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και έναν εννοιολογικό χάρτη (προτείνεται η διεύθυνση [Text2MindMap](#)).
- Αναζητήστε στο διαδίκτυο εικόνες, ήχους, βίντεο, έργα τέχνης που να συνδέουν τις έννοιες «γένεση» και «φθορά» με τη λογική εξήγηση του κόσμου, όπως έκαναν οι Προσωκρατικοί και όπως προκύπτει από τις σύγχρονες επιστήμες.
- Συνδέστε με τον ίδιο τρόπο τις παραπάνω έννοιες με μυθολογικές ερμηνείες του κόσμου.

- Δημιουργήστε μια ψηφιακή παρουσίαση για τις έννοιες που σας απασχολούν, που να τις ορίζουν πρώτα σύμφωνα με τον μύθο και μετά σύμφωνα με τη λογική.

Φύλλο Εργασίας 5ο: Οι Κινησιολόγοι

Αποστολή σας είναι να διερευνήσετε τις έννοιες «κίνηση» και «μεταβολή», για να τις εντάξετε σε ένα λεξικό εννοιών με τίτλο «Από τον Μύθο στον Λόγο». Στο λεξικό αυτό όλες οι έννοιες μπορεί να ορίζονται με πολλούς τρόπους: λέξεις και προτάσεις, ήχους, εικόνες, βίντεο, έργα τέχνης κλπ.

- Επισκεφθείτε την [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας. Αναζητήστε τις έννοιες που σας απασχολούν στα ηλεκτρονικά λεξικά της [νέας](#) και της [αρχαίας ελληνικής γλώσσας](#) που βρίσκονται εκεί. Αποθηκεύστε τους ορισμούς.
- Ποια στοιχεία των ορισμών που εντοπίσατε είναι αυτά που συνδέουν τις συγκεκριμένες έννοιες με τη σημασία που τους αποδίδουν οι Προσωκρατικοί; Για να αποδώσετε καλύτερα τη συγκεκριμένη σύνδεση, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και έναν εννοιολογικό χάρτη (προτείνεται η διεύθυνση [Text2MindMap](#)).
- Ποια στοιχεία των ορισμών που εντοπίσατε είναι αυτά που συνδέουν τις συγκεκριμένες έννοιες με τις σύγχρονες επιστήμες; Χρησιμοποιήστε και την αντιστοίχιση εννοιών και επιστημών που κάνατε στην ολομέλεια της τάξης. Για να αποδώσετε καλύτερα τη συγκεκριμένη σύνδεση, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και έναν εννοιολογικό χάρτη (προτείνεται η διεύθυνση [Text2MindMap](#)).
- Αναζητήστε στο διαδίκτυο εικόνες, ήχους, βίντεο, έργα τέχνης που να συνδέουν τις έννοιες «κίνηση» και «μεταβολή» με τη λογική εξήγηση του κόσμου, όπως έκαναν οι Προσωκρατικοί και όπως προκύπτει από τις σύγχρονες επιστήμες.
- Συνδέστε με τον ίδιο τρόπο τις παραπάνω έννοιες με μυθολογικές ερμηνείες του κόσμου.

- Δημιουργήστε μια ψηφιακή παρουσίαση για τις έννοιες που σας απασχολούν, που να τις ορίζουν πρώτα σύμφωνα με τον μύθο και μετά σύμφωνα με τη λογική.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Στην περίπτωση που η τάξη δεν είναι εξοικειωμένη και –για αυτόν ή για οποιονδήποτε άλλον λόγο– δεν μπορεί να κινηθεί στο πλαίσιο του *Σχεδιασμού*, θα μπορούσε το σενάριο να προσαρμοστεί κατάλληλα, ώστε να αξιοποιήσει το υπάρχον λογισμικό [«Αρχαίοι Έλληνες Φιλόσοφοι»](#), το οποίο συνοδεύει το σχολικό βιβλίο. Θα μπορούσε, πιο συγκεκριμένα, να αξιοποιηθεί η ενότητα των *Δραστηριοτήτων «Μύθος και λόγος στη λαϊκή παράδοση»*, ώστε οι εργασίες των ομάδων των μαθητών να μην προκύψουν από την ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο, αλλά σύμφωνα με τις οδηγίες της συγκεκριμένης δραστηριότητας του λογισμικού. Το ίδιο λογισμικό θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί, επίσης, για την εξοικείωση των μαθητών με τη σκέψη των προσωκρατικών φιλοσόφων στην αρχή ή πριν από την εφαρμογή του σεναρίου.

Αν οι μαθητές είναι εξοικειωμένοι ή έχουν αποδομήσει στο μάθημα των Νέων Ελληνικών το κειμενικό είδος του λεξικογραφικού λήμματος, θα μπορούσε το συγκεκριμένο σενάριο να συνδυαστεί και με το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας. Θα μπορούσε, επίσης, να αξιοποιηθούν οι καθηγητές Ξένων Γλωσσών, στην κατεύθυνση της αναζήτησης των ίδιων εννοιών σε ξένες γλώσσες. Μια τέτοια προοπτική θα αναδείκνυε και άλλες ενδιαφέρουσες παραμέτρους, όπως, για παράδειγμα, τη χρήση των ίδιων ακριβώς εννοιών της προσωκρατικής φιλοσοφίας και σε άλλες γλώσσες.

Μια άλλη εκδοχή του ίδιου σεναρίου μπορεί να ρίχνει περισσότερο βάρος σε αυτές καθαυτές τις προς μελέτη λέξεις που σχετίζονται με την προσωκρατική φιλοσοφία. Η διερεύνηση της ετυμολογίας των λέξεων και οι όροι που τις αποδίδουν στα αγγλικά, γαλλικά και γερμανικά μπορεί να οδηγήσουν στην ανακάλυψη της ευρύτατης χρήσης λέξεων που προέρχονται από τα αρχαία ελληνικά στη διεθνή επιστημονική ορολογία.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Στην Κριτική του συνταγμένου σεναρίου επισημαινόταν ότι «Οι μαθητές και ο καθηγητής μπορεί να δυσκολευτούν, ιδιαίτερα αν δεν είναι εξοικειωμένοι με τις παιδαγωγικές αρχές του Σχεδιασμού. Μπορεί, επίσης, επειδή οι φιλοσοφικοί όροι είναι δύσκολοι προς κατανόηση να υπάρξει αδυναμία των μαθητών να τους κατανοήσουν πλήρως. Είναι πιθανό, συνεπώς, σε κάποια σημεία να χρειαστεί πιο ενεργή συμμετοχή του καθηγητή με την παροχή όχι μόνο οδηγιών προς τους μαθητές, αλλά και εξηγήσεων, καθώς και έτοιμων γνώσεων».

Η εφαρμογή του σεναρίου αντιμετώπισε αρκετά προβλήματα τα οποία οφείλονταν τόσο στο χρόνο της εφαρμογής του, όσο και σε κάποια αναντιστοιχία μεταξύ των ζητούμενων του και της δυνατότητας των μαθητών να τα πραγματώσουν. Το γεγονός ότι ασχοληθήκαμε μαζί του μια εβδομάδα πριν και κυρίως μετά το Πάσχα οδήγησε στα γνωστά προβλήματα αυτής της εποχής: ολοκλήρωση ύλης, απουσίες μαθητών για εκδηλώσεις του σχολείου, ανοιξιάτικες απουσίες, εκδρομές κ.λπ. Έτσι, ελάχιστες φορές οι ομάδες ήταν πλήρεις ώστε να ανταποκριθούν ικανοποιητικά στις αποστολές τους. Εξαιτίας αυτού αποφασίστηκε και να μη δοθεί η διαθεματική διάσταση η οποία προβλεπόταν στο συνταγμένο σενάριο, αφού ήταν πρακτικά αδύνατο να υπάρξει συνεργασία με το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας και τα μαθήματα των Ξένων Γλωσσών, αλλά δεν μπορούσε να γίνει και η οποιαδήποτε εντρύφηση στις φυσικές επιστήμες για να βοηθηθούν οι μαθητές.

Από την άλλη μεριά οι μαθητές είχαν ελάχιστη εξοικείωση με τις φιλοσοφικές έννοιες που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν, γεγονός που σε συνδυασμό και με τη γνωστή λεξιπενία που παρατηρείται στο μαθητικό πληθυσμό οδήγησε σε συχνές παρεμβάσεις του διδάσκοντος ο οποίος τους κατηύθυνε προς τα ψηφιακά λεξικά για να βρουν τις ερμηνείες πολλών λέξεων. Λόγω αυτής της πραγματικότητας υπήρξε, τουλάχιστον, εμπλουτισμός του λεξιλογίου των μαθητών, αλλά και σημαντικές καθυστερήσεις στην υλοποίηση του σεναρίου. Μια από τις ομάδες, μάλιστα, δήλωσε αδυναμία αναζήτησης των ζητούμενων των φύλλων εργασίας γιατί δεν μπορούσε να

επικεντρώσει σε αυτά και να βρει τις λέξεις-κλειδιά με βάση τις οποίες έπρεπε να συλλέξει πληροφορίες από τον παγκόσμιο ιστό. Το πρόβλημα ξεπεράστηκε καθώς ο διδάσκων τους κατηύθυνε πού να δώσουν το βάρος ώστε να εντοπίσουν το τι θα αναζητήσουν. Η παρακολούθηση των ομάδων στο εργαστήριο πληροφορικής από το διδάσκοντα ανέδειξε και ένα άλλο πρόβλημα. Κάποιες ομάδες (δυο συγκεκριμένα) δεν κατάφεραν να συνθέσουν τις πληροφορίες για τα ζητούμενα των αποστολών που τους ανέθετε το φύλλο εργασίας με αποτέλεσμα να υπάρχει ανισομερής ανάπτυξη θεμάτων και λάθος εστίαση. Μια ομάδα, για παράδειγμα, άρχισε να αναλύει το μύθο του Άτλαντα χωρίς αυτό να είναι κύριο ζητούμενο. Εξαιτίας αυτών των προβλημάτων προστέθηκε και η μια επιπλέον διδακτική ώρα στο σενάριο μεταξύ της δεύτερης και της τρίτης φάσης όπου τέθηκε εκ νέου το αρχικό πρόβλημα που έπρεπε να επιλύσουν οι μαθητές για να προσανατολίσουν καλύτερα τη στοχοθεσία των εργασιών τους προς αυτό.

Όσον αφορά στο τελικό ζητούμενο, τη δημιουργία, δηλαδή, ενός μικρού λεξικού προσωπικής φιλοσοφίας το έργο δυσκόλεψε αρκετά καθώς οι μαθητές δεν είχαν την απαιτούμενη εμπειρία σύνταξης λεξικών. Αποφασίσαμε, λοιπόν, από κοινού το έργο κάθε ομάδας να αποτελέσει και ένα ιδιότυπο λήμμα του λεξικού μας καθώς, λόγω έλλειψης χρόνου, η περαιτέρω επεξεργασία ήταν αδύνατη.

Παρόλα αυτά αποφύγαμε συνειδητά να προσφέρουμε έτοιμες γνώσεις τόσο κατά τις φάσεις του εργαστηρίου, όσο και κατά την παρουσίαση και αξιολόγηση των εργασιών των μαθητών. Αν και συζητήθηκαν τα προβληματικά σημεία των εργασιών, οι μαθητές αφήθηκαν μόνοι τους να κάνουν τις διορθώσεις. Τα τεκμήρια που συνοδεύουν, λοιπόν, την εφαρμογή του σεναρίου δεν είναι κατά καμία έννοια «διορθωμένα» από το διδάσκοντα στην κατεύθυνση της παροχής του «σωστού».

Η συζήτηση που προκλήθηκε με πρωτοβουλία των μαθητών στο τέλος του σεναρίου θεωρώ πως αξίζει ειδικής επισήμανσης. Αποδεικνύει πως ακόμα και όταν οι μαθητές δεν έχουν ιδιαίτερες γνώσεις για ένα θέμα και αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη διαχείρισή του μπορεί αυτό να τους εμπνεύσει και να κινητοποιήσει τη σκέψη τους.

Εδώ αναδεικνύεται, ίσως, και μια επιπλέον συμβολή των ΤΠΕ. Το γεγονός ότι μπορούν, ακολουθώντας και τις κατάλληλες παιδαγωγικές προσεγγίσεις, να εμπλέξουν τους μαθητές σε μια διαδικασία προσωπικής, διαδικτυακής, έρευνας για ένα θέμα είναι από μόνο του σημαντικό. Στο πλαίσιο αυτό το τελικό ψηφιακό προϊόν ίσως να μην έχει και τόσο μεγάλη σημασία, ενώ η όλη διαδικασία είναι δυνατό να οδηγήσει στην ενίσχυση των πιο «παραδοσιακών» μορφών λόγου όπως ο προφορικός και ο γραπτός. Όταν, μάλιστα, αναλογιστούμε και την ανάγκη που επιδεικνύουν οι έφηβοι μαθητές της Γ΄ Γυμνασίου να εκφραστούν και προφορικά μέσω διαλόγου και συζήτησης μπορεί να οδηγηθούμε σε μια πιο συνολική θεώρηση της παραγωγής λόγου τόσο στην ψηφιακή, όσο και στην προφορική και στη γραπτή διάστασή της.

θ. βιβλιογραφία

Βαμβακάς, Κ. Ι. 2008. *10 «επίκαιροι» διάλογοι με τους Προσωκρατικούς. Μια σύγχρονη διερεύνηση της επιστημονικής όσο και της φιλοσοφικής σκέψης τους.* Αθήνα: Σαββάλας.

Βέικος, Θ. 1998. *Οι Προσωκρατικοί.* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Cope, B. & M. Kalantzis (eds). 2000. *Multiliteracies. Literacy Learning and the Design of Social Futures.* London: Routledge.

Kalantzis, M. & B. Cope. 2008. *Νέα Μάθηση. Μετασχηματιστικοί Σχεδιασμοί για την Παιδαγωγική και την Αξιολόγηση.*

<http://neamathisi.com/learning-by-design/>

[02/05/2015]

Kress, G. & T. van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse. The Modes and Media of Contemporary Communication.* London: Arnold.

Kron, F. W. & Α. Σοφός. 2007. *Διδακτική των Μέσων: Νέα Μέσα στο πλαίσιο Διδακτικών και Μαθησιακών Διαδικασιών.* Μτφρ. Ε. Νούσια & Ε. Γεμενετζή. Αθήνα: Gutenberg.

Μπακαούκας, Μ. 2003. «Η σημασία της Προσωκρατικής Φιλοσοφίας για μας σήμερα». Εμπλουτισμένο απόσπασμα από το βιβλίο του *Οι Προσωκρατικοί Φιλόσοφοι. Συνοπτική Κριτική Ιστορία της Προσωκρατικής Φιλοσοφίας.* 2002. Αθήνα: Εκδόσεις Ηλίας Ι. Μπαρτζουλιάνος.

<http://www.mikrosapoplous.gr/articles/bakaoukas.htm>

[02/05/2015]

Νέστλε, Β. 1990. *Από τον μύθο στον λόγο Ι: Η εξέλιξη της ελληνικής σκέψης από τον Όμηρο ως τη σοφιστική και τον Σωκράτη.* Αθήνα: Γνώση.

Τσέλικας, Σ. 2010. «Μύθος και λόγος στον Πλάτωνα». Στο *Ενδογλωσσική μετάφραση*, επιμ. Δ. Ν. Μαρωνίτης. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/education/translation/support_practice/page_003.html

[03/08/2013]